

DOI: [https://doi.org/10.58253/2078-1628-2025-2\(34\)-008](https://doi.org/10.58253/2078-1628-2025-2(34)-008)

УДК 378.4 (477)
JEL D23, I23, H52

Максим Олександрович ЦАПРИКА
інженер відділу головного інженера,
ТОВ «СЕЕ»,
м. Запоріжжя, Україна

 <https://orcid.org/0009-0006-9055-0939>
e-mail: boogimr21@gmail.com

ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

***Анотація.** Метою статті є надання економічної характеристики функціонуванню системи вищої освіти України протягом 2020-2024 років задля визначення її переваг і недоліків. У статті проаналізовано дані статистичної звітності щодо основних показників функціонування вищої освіти, основні тренди ринку праці у 2025 році та звіт Міжнародного економічного форуму про майбутнє робочих місць. Надана економічна характеристика системи вищої освіти України дозволяє виокремити такі її негативні риси: лівова частка ЗВО заснована на державній власності і має недостатнє фінансове забезпечення; невідповідність параметрів попиту на освітні послуги параметрам пропозиції на ринку праці та незадовільний рівень конкурентоспроможності українських ЗВО на світовому ринку освітніх послуг. До позитивних ознак функціонування системи вищої освіти України можна віднести: задовільний рівень якості освіти, що відбивається на зростанні продуктивності праці найманих працівників, та достатню ефективність процесів продажу продукції (послуг).*

***Ключові слова:** система вищої освіти, заклад вищої освіти, джерела фінансування, якість освіти, продуктивність праці, рентабельність продажів, рентабельність активів, конкурентоспроможність*

Постановка проблеми. Економічна ефективність функціонування системи вищої освіти полягає у співвідношенні отриманих результатів до затрачених ресурсів і визначається через показники продуктивності праці, фондівіддачі, рентабельності, окупності тощо, які дозволяють оцінити її внесок у загальний розвиток національної економіки. Показники економічної

ефективності створюють необхідні передумови для забезпечення конкурентоспроможності системи вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання економічної ефективності функціонування системи вищої освіти належать до кола наукових інтересів багатьох українських дослідників. Автори приділяють увагу проблемам оцінювання ефективності бюджетного фінансування сфери освіти в Україні та визначення оптимальних інструментів фінансового забезпечення національної освітньої сфери (І. Чуй, Б. Павлюк [1]); аналізу динаміки розвитку ринку освітніх послуг та встановленню чинників, що впливають на попит на вищу освіту в умовах війни (О. Шандрівська, І. Оксюта [2]); аналізу фінансування закладів вищої освіти на базі ключових показників фінансової звітності (А. Литвинчук, В. Гапон, Н. Пронь, О. Барабаш, К. Читаєва [3]); аналізу економічних детермінант розвитку системи вищої освіти України (С. Сідлецький [4]); визначення основних напрямів інституційного аналізу конкурентоспроможності вищої освіти за критерієм економічної ефективності (І. Мойсеєнко, О. Гринькевич [5]) та багатьом іншим питанням. Проте, для розроблення концептуальних напрямів підвищення економічної конкурентоспроможності системи вищої освіти вважаємо доцільним проведення аналізу її загальних і економічних характеристик.

Метою статті є надання загальної та економічної характеристики функціонуванню системи вищої освіти України протягом 2020-2024 років задля визначення її переваг і недоліків.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» [6, ст. 11], систему вищої освіти складають такі елементи: заклади вищої освіти всіх форм власності; рівні, ступені та кваліфікації вищої освіти; галузі знань і спеціальності; освітні програми; ліцензійні умови провадження освітньої діяльності; органи, що здійснюють управління у сфері вищої освіти; учасники освітнього процесу.

Однією з характеристик системи вищої освіти, яка, як правило, зазначається у першу чергу, є кількість навчальних закладів. Але не можна стверджувати, що ця характеристика є визначальною, оскільки вона майже не впливає на якість освіти в країні. Так, за результатами аналізу Ч. Огво (табл. 1), оглядача щоденної нігерійської ділової газети «Business Day» [7], найбільшу кількість університетів у розрахунку на один мільйон населення має Індонезія, проте у світовому рейтингу університетів [8] найліпша оцінка вишу країни відповідає 801-й позиції. Показник кількості університетів на мільйон населення України знаходиться між показниками США і Франції, проте вести мову про будь-яку конкуренцію у даному випадку не можливо.

Таблиця 1

**Співвідношення кількості населення та університетів
у країнах світу у 2024 році**

Країна	Населення, млн осіб	Кількість ЗВО, од.	ЗВО на 1 млн населення
Індія	1 440,0	5 349	3,7
Індонезія	279,0	3 277	11,7
США	341,6	3 180	9,3
Китай	1 500,0	2 495	1,7
Бразилія	217,0	1 264	5,8
Мексика	129,0	1 139	8,8
Японія	123,0	992	8,1
Франція	68,4	625	9,1
Німеччина	83,3	461	5,5
Іран	89,8	440	4,9
Польща	40,6	408	10,1
Південна Корея	51,7	401	7,8
Канада	39,1	383	9,8
Філіппіни	119,0	366	3,1
Україна	34,0	314	9,2

Джерело: складено автором на основі [7].

Протягом 2020-2025 років в Україні спостерігалось невинне скорочення кількості закладів вищої освіти. Станом на 2024-2025 навчальний рік це скорочення становить майже 40% у порівнянні з показником 2020-2021 навчального року, при цьому кількість студентів зменшилась лише на 16% (табл. 2). Такі зміни, безумовно, пов'язані з військовою агресією росії, що призвела до руйнування навчальних закладів або припинення їх діяльності із-за окупації територій.

Економічна характеристика системи вищої освіти України передбачає аналіз витрат на освіту та її фінансування з різних джерел, визначення параметрів попиту на освітні послуги та їх пропозиції на ринку праці, оцінку якості освіти як чинника економічного зростання, а також аналіз конкурентоспроможності та ефективності освітніх установ.

Переважає частка здобувачів вищої освіти протягом 2020-2024 років навчалася за власний кошт (табл. 2). При цьому, на кінець періоду спостерігалось зростання частки студентів-контрактників на 8 в.п.

Таблиця 2

Кількість осіб, прийнятих на навчання до ЗВО на початок навчального року протягом 2020-2024 років, за джерелами фінансування їх навчання

Навчальний рік	Усього	Зокрема для навчання за рахунок коштів					
		бюджету, осіб	у %	контракту, осіб	у %	ваучера, осіб	у %
2020/21	399248	159629	40,0	239618	60,0	–	–
2021/22	338922	138496	40,9	200397	59,1	–	–
2022/23	427401	140654	32,9	286747	67,1	–	–
2023/24	441315	117812	26,7	321679	72,9	1824	1,5
2024/25	327481	102908	31,4	223335	68,2	1238	1,2

Джерело: складено автором на основі [9].

Динаміка обсягів фінансування підготовки здобувачів вищої освіти за державним замовленням за період 2020-2024 років була різноспрямованою: протягом 2020-2022 років і у 2024 році розміри фінансування зростали по відношенню до попереднього періоду, а у 2023 році відбулося скорочення фінансування на 3,5 млрд грн (табл. 3). При цьому відхилення показника 2024 року до показника 2020 року становило +18,2%. Загальні видатки на освіту за досліджуваний період також зросли на 38,1%, проте їх питома частка у загальній сумі видатків зведеного бюджету України скоротилася на майже дев'ять відсоткових пунктів. Частка видатків на підготовку здобувачів вищої освіти на умовах державного замовлення у видатках на освіту зведеного бюджету також скоротилася на один відсотковий пункт.

Таблиця 3

Динаміка обсягів фінансування підготовки здобувачів вищої освіти за державним замовленням за період 2020-2024 років

Показники	По роках					Відхилення 2024 р. до 2020 р.
	2020	2021	2022	2023	2024	
Фінансування підготовки здобувачів вищої освіти на умовах державного замовлення, млрд грн	15,9	18,3	20,1	16,6	18,8	+18,2%
Видатки зведеного бюджету України на освіту, млрд грн	252,3	312,9	290,8	308,6	348,4	+38,1%
Частка видатків на освіту у	15,8	16,9	9,6	6,9	7,1	-8,7 в.п.

загальній сумі зведеного бюджету, %						
Частка видатків на підготовку здобувачів вищої освіти на умовах державного замовлення у видатках на освіту зведеного бюджету, %	6,3	5,8	6,9	5,4	5,4	-0,9 в.п.

Джерело: складено автором на основі [10-11].

Фінансування закладів вищої освіти відбувається як за кошти загального, так і за кошти спеціального фондів державного бюджету. Ліва частина фінансових ресурсів загального фонду спрямовується на оплату праці персоналу ЗВО, нарахування на неї та оплату комунальних послуг. Видатки на розвиток, тобто витрати на придбання матеріалів, обладнання, товарів для проведення лабораторних, дослідницьких та практичних занять, витрати на технічне обслуговування техніки та обладнання, проведення поточного ремонту, утримання баз практики у повному обсязі не покриваються коштами державного фінансування. Джерелом коштів, у даному випадку, є оплата за навчання студентів-контрактників.

З метою вирішення проблеми недофінансування ЗВО та в межах реформи вищої школи з 1 січня 2020 року було запроваджено нову формулу фінансування [12], за якою більшу частину бюджетних коштів на забезпечення базових потреб заклади вищої освіти отримують гарантовано, а решта коштів розподіляється залежно від показників їх діяльності як-то: масштаб університету, його позиції у міжнародних рейтингах, обсяг залучених із альтернативних джерел коштів, показник регіональної підтримки, показник працевлаштування випускників тощо. З початком повномасштабного вторгнення у 2022 році цей механізм розподілу коштів між університетами був тимчасово призупинений, але у березні 2024 року його знову відновили. Провідними принципами застосування формульного фінансування є справедливість і прозорість, які досягаються завдяки наданню закладу вищої освіти коштів відповідно до кількості студентів, що обрали його для навчання. Таким чином, достатність державного фінансування для ЗВО буде залежати від своєчасного і якісного аналізу параметрів попиту на освітні послуги, пропозиції на ринку праці та якості освітніх послуг.

Зіставлення характеристик попиту на освітні послуги (за кількістю здобувачів освіти, які отримують професії в межах певних галузей знань) з найбільш привабливими пропозиціями на ринку праці (за розміром заробітної плати) дають можливість узагальнити, що повна відповідність між ними відсутня. Так, найбільш популярними серед здобувачів у 2024 році були

спеціальності галузей знань «Управління та адміністрування» та «Освіта/педагогіка» (табл. 4), в той час, коли професії менеджерів за заробітною платою займали 2-ге, 4-те і 10-те місця у рейтингу, а професія педагога – 12 місце (табл. 5). Програмісти отримували найбільш високі винагороди за працю, але відповідна галузь знань була лише третьою за популярністю серед здобувачів вищої освіти. Така ситуація пов'язана з наявністю певного часового лагу між моментом прийняття рішення щодо обрання майбутньої професії та моментом працевлаштування. За час навчання попит і пропозиція на ринку праці можуть суттєво змінюватись під впливом чисельних чинників політичного, соціального, економічного і технологічного характеру.

Таблиця 4

Найбільш популярні серед здобувачів вищої освіти галузі знань для навчання у ЗВО України у 2024 році

№	Галузь знань	Чисельність здобувачів вищої освіти, осіб
1	Управління та адміністрування	128222
2	Освіта/педагогіка	108453
3	Інформаційні технології	93465
4	Соціальні та поведінкові науки	79756
5	Право	67733
6	Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону	66435
7	Культура і мистецтво	44018
8	Гуманітарні науки	41309
9	Охорона здоров'я	39893
10	Ветеринарна медицина	34444
11	Механічна інженерія	24272
12	Аграрні науки та продовольство	22973

Джерело: складено автором на основі [9].

Для усунення зазначеної невідповідності закладам вищої освіти необхідно підвищувати ефективність діяльності власних маркетингових і профорієнтаційних підрозділів, що потребуватиме додаткових обсягів фінансування.

Таблиця 5

Рейтинг професій за заробітною платою в Україні у 2024 році

№	Професія	Середня заробітна плата, грн
1	Програміст	від 25 000 до 100 000+
2	HR-менеджер	від 23 000 до 60 000
3	Юрист	від 22 000 до 55 000
4	Фінансист, Менеджер проектів, Менеджер з продажу	від 20 000 до 50 000
5	Журналіст	від 25 000 до 45 000
6	Дизайнер	від 16 000 до 45 000
7	Інженер, Маркетолог	від 18 000 до 40 000
8	Лікар	від 15 000 до 40 000
9	Логіст	від 18 000 до 35 000
10	Менеджер, SMM-спеціаліст	від 15 000 до 35 000
11	Фармацевт, Бухгалтер, Технолог	від 15 000 до 30 000
12	Педагог	від 12 000 до 30 000

Джерело: складено автором на основі даних дослідження BizMag [13].

З метою скорочення чисельності непрацевлаштованих випускників ЗВО слід враховувати не розмір заробітної плати фахівців тієї або іншої професії, а прогнозний стан ринку праці стосовно співвідношення кількості вакансій та чисельності шукачів роботи. За даними Державної служби зайнятості у 2025 році найбільш складно було знайти роботу фахівцям з фінансової діяльності, державного управління, сільського господарства, інформаційних і телекомунікаційних технологій (табл. 6).

Таблиця 6

Кількість вакансій та чисельність шукачів роботи, зареєстрованих в Державній службі зайнятості станом на 1 вересня 2025 року

Назва професії (посади)	Кількість вакансій, одиниць	Чисельність шукачів роботи, осіб	Чисельність шукачів на одну вакансію
Усього	79 314	143 923	1,8
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	3 085	9 585	3,1
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	1 455	1 674	1,2
Переробна промисловість	14 357	13 233	0,9
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	1 574	2 664	1,7
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	1 661	1 891	1,1

Будівництво	2 286	1 733	0,8
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	10 750	21 620	2,0
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	5 719	5 303	0,9
Тимчасове розміщування й організація харчування	2 877	3 466	1,2
Інформація та телекомунікації	416	1 083	2,6
Фінансова та страхова діяльність	298	1 480	5,0
Операції з нерухомим майном	650	1 102	1,7
Професійна, наукова та технічна діяльність	1 494	1 976	1,3
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	2 453	3 184	1,3
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	6 151	23 059	3,7
Освіта	15 554	7 093	0,5
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	6 582	7 798	1,2
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	1 107	840	0,8
Надання інших видів послуг	845	1 630	1,9

Джерело: складено автором на основі даних Державної служби зайнятості [15].

А за оцінками Всесвітнього економічного форуму «Майбутнє робочих місць-2025» [14] до топ-5 професій з найшвидшим зростанням у 2025-2030 роках увійдуть: фахівці з великих даних (+115% чистого зростання); інженери фінтех (+85%); фахівці зі штучного інтелекту (+70%); розробники програмного забезпечення (+55%); фахівці з управління безпекою (+45%); фахівці з відновлюваної енергетики та екологічної інженерії (+40%).

Якість освіти забезпечує задоволення потреб особистості, суспільства, держави та роботодавців і є доволі складним показником діяльності ЗВО. Наразі маємо доволі розроблену систему зовнішнього і внутрішнього забезпечення якості освіти. На думку фахівців Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики» [16, с.16], чинна система забезпечення якості вищої освіти щодо розподілу повноважень між органами державної та місцевої влади є ефективною та не потребує внесення змін.

Оцінити якість освіти можна шляхом аналізу її впливу на продуктивність праці та економічний розвиток країни, враховуючи відповідність стандартам та потребам суспільства.

Продуктивність праці ($P_{пр}$) одного працівника за рік визначається за формулою:

$$P_{\text{пр}} = \frac{\text{Обсяг реалізованої продукції}}{\text{Чисельність працівників}} \quad (1)$$

Розраховані показники продуктивності праці для всієї України і для сфери вищої освіти (табл. 7) протягом 2020-2024 років мали позитивну динаміку, зростання показника наприкінці періоду у порівнянні з його значенням на початку періоду становить для усіх підприємств України 99,2%, для закладів вищої освіти – 145,5%. Таке суттєве зростання обумовлено як зростанням обсягів реалізованої продукції, так і зменшенням чисельності працівників. Проте, можна вважати, що якість освіти протягом досліджуваного періоду позитивно впливала на продуктивність праці.

Таблиця 7

Основні показники діяльності ЗВО протягом 2020-2024 років

Показники	По роках					Відхилення 2024 р. до 2020р.,%
	2020	2021	2022	2023	2024	
Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг), грн						
усього по Україні	10049870813,6	13616793216,9	11033018089,3	13456367049,8	15726702558,3	+56,5
вища освіта	437020,8	657205,8	625361,3	781857,4	853561,7	+95,3
Рівень рентабельності (збитковості) операційної діяльності, %						
усього по Україні	3,9	14,9	3,1	9,0	5,4	-
Освіта ¹	-7,5	5,5	29,0	-7,2	1,6	-
Кількість найманих працівників, осіб						
усього по Україні	6288384	6289733	5335045	4970347	4940893	-21,4
вища освіта	3260	2579	3045	2494	2594	-20,4
Вартість необоротних активів						
усього по Україні	5312301379,2	5650750253,2	5622236882,4	6241270297,4	--	+17,5 ²
вища освіта	1238372,1	1408241,4	1441450,5	1255807,8	--	+1,4 ²
Вартість оборотних активів						
усього по Україні	7360593624,4	8411902475,0	9024337965,0	10193400959,3	--	+38,5 ²
вища освіта	262901,8	407644,6	548192,6	708341,0	--	+169,4 ²
Чистий прибуток (збиток) підприємств, грн						
усього по Україні	68054905,5	885276479,5	-276277742,8	427672584,2	639231488,1	+839,3
вища освіта	6057,9	-30727,8	-108611,2	-179654,9	-176067,5	-3006,4
Рентабельність активів³, %						
усього по Україні	0,5	6,3	-1,9	2,6	-	-
вища освіта	0,4	-1,7	-5,5	-9,1	-	-

освіта						
Рентабельність продажів ³ , %						
всього по Україні	1225,7	1410,3	1281,1	1347,3	1314,9	-
вища освіта	284,0	299,1	237,7	285,0	375,8	-
Продуктивність праці ³ , грн / особу						
всього по Україні	1598,2	2164,9	2068,0	2707,3	3183,0	+99,2
вища освіта	134,1	254,8	205,4	313,5	329,1	+145,5

Джерело: складено автором на основі [17-18].

Примітки:

¹ Дані наведено довідково, оскільки у статистичній звітності вища освіта не виділена окремим рядком протягом 2020-2023 років.

² Відхилення 2023 р. до 2020 р., у %.

³ Розраховано автором на основі даних таблиці.

Ефективність діяльності можна охарактеризувати за допомогою показників рентабельності, а саме рентабельності продажів:

$$P_{\text{п}} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Обсяг реалізованої продукції}} \times 100\% \quad (2)$$

та рентабельності активів:

$$P_{\text{а}} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Необоротні активи} + \text{Оборотні активи}} \times 100\%, \quad (3)$$

які характеризують прибуток, що приносить кожна гривня продажів після сплати всіх податків і витрат, а також те, наскільки ефективно підприємство (заклад) використовує свої активи для отримання прибутку.

Рентабельність продажів готової продукції (послуг) протягом 2020-2024 років здебільшого мала позитивну динаміку за виключення 2022 року. Загальне зростання показника у 2024 році у порівнянні з 2020 роком для України становили 89,2 в.п., для сфери вищої освіти – 91,8 в.п., що свідчить про певну ефективність процесів продажу. Проте, статистичні дані та результати розрахунків свідчать про низьку ефективність використання українськими підприємствами своїх активів для отримання прибутку (зростання показника за період 2020-2023 років становить 2,1 в.п.) та зовсім неефективне використання активів закладами вищої освіти за цей же період (скорочення становить 9,5 в.п.). Також слід зазначити, що попри зростання вартості активів ЗОВ, результати їх діяльності протягом 2021-2023 років були збитковими.

Ще одним показником ефективності освітніх установ є їх конкурентоспроможність. За даними Міжнародної асоціації університетів (WHED – World Higher Education Database) у світі існує 18 400 університетів, з

яких 1904 університета зі 108 країн було включено у рейтинг Times Higher Education World University Rankings 2024 [19]. Серед українських вишів найвищий щабель у цьому рейтингу займав Сумський державний університет, (з 401 по 500 позицію). Також до рейтингу було включено Львівську політехніку (601-800 позиція), Харківський національний університет радіоелектроніки (1001-1200 позиція), Львівський національний університет ім. Івана Франка, Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», НТУУ «КПІ», ДНУ ім. О. Гончара, Національний університет ім. Т. Шевченка, Харківський національний університет ім. В. Каразіна, Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича (1201-1500 позиція), НАУ, Національний університет біоресурсів і природокористування України (1501+ позиція). Такі результати можна вважати незадовільними.

Висновки. Економічна характеристика системи вищої освіти свідчить про суттєве переважаювання серед джерел фінансування власних коштів здобувачів і неефективне бюджетне фінансування державних ЗВО; невідповідність між параметрами попиту на ринку освітніх послуг та параметрами пропозиції на ринку праці; задовільний рівень якості освіти, що відбивається на зростанні продуктивності праці найманих працівників; достатню ефективність процесів продажу продукції (послуг); незадовільну ефективність використання підприємствами (зкладами) своїх активів для отримання прибутку та незадовільний рівень конкурентоспроможності українських ЗВО на світовому ринку освітніх послуг.

Список використаних джерел:

1. Чуй І. Р., Павлюк Б. О. Удосконалення фінансування системи освіти в Україні як передумова успішного реформування. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2024. № 75. С. 65-73. URL: <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-econom/article/view/1517/1428> (дата звернення 11.09.2025).
2. Шандрівська О. Є., Оксюта І. В. Дослідження тенденцій розвитку ринку вищої освіти в умовах війни. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. 2023. № 1 (9). С. 299-312. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2023/sep/31290/menedzhment-303-316.pdf> (дата звернення 11.09.2025).
3. Литвинчук А. О., Гапон В. В., Пронь Н. Б., Барабаш О. А., Читаєва К. Г. Аналіз фінансового забезпечення закладів вищої освіти в умовах збройної агресії в Україні. *Освітня аналітика України. Фінансово-економічні аспекти освіти*.

2024. № 6 (32). С. 63-80. URL: https://science.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2025/03/5_Lytvynchuk_Gapon_Pron_Varabash_Chytaieva_632_2024_63-80.pdf (дата звернення 11.09.2025).

4. Сідлецький С.І. економічні детермінанти розвитку вищої освіти. *Актуальні проблеми економіки*. 2022. № 2-3 (248-249). С 15-26. URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2022/03/02-3.22._topic_-Sidletskyi-S.I.-15-26.pdf (дата звернення 11.09.2025).

5. Мойсеєнко І.П., Гринькевич О.С. Економічна ефективність вищої освіти в Україні. *Соціально-правові студії*. 2018. Випуск 1. С. 80-87. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/1628/1/14мойсеєнко--.pdf> (дата звернення 11.09.2025).

6. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#top> (дата звернення 27.08.2025).

7. Огво Ч. Ось 15 країн з найбільшою кількістю університетів. 8 червня 2024 року. URL: <https://businessday.ng/bd-weekender/article/here-are-15-countries-with-highest-number-of-universities/> (дата звернення 27.08.2025).

8. World University Rankings 2025. URL: <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/latest/world-ranking> (дата звернення 04.09.2025).

9. Вища та фахова передвища освіта в Україні. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/osv/vush_osv/arh_vuz_20_u.html (дата звернення 25.08.2025).

10. Розподіл коштів з державного бюджету між закладами вищої освіти. <https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslikh/rozpodil-koshtiv-z-derzhavnogo-byudzhetu-mizh-zakladami-vishchoi-osviti> (дата звернення 09.09.2025).

11. Видатки зведеного бюджету України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/expense/2024/> (дата звернення 09.09.2025).

12. Про розподіл видатків державного бюджету між закладами вищої освіти на основі показників їх освітньої, наукової та міжнародної діяльності: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2019 р. № 1146. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1146-2019-п> (дата звернення 10.09.2025).

13. Які професії сьогодні найбільш популярні в Україні. 01.01.2025. URL: <https://bizmag.com.ua/top-zatrebuyanyh-profesij-v-ukrayini/> (дата звернення 08.09.2025).

14. Future of Jobs Report 2025. Geneva: World Economic Forum, 2025. 290 p. URL: https://reports.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_Report_2025.pdf (дата звернення 10.09.2025).

15. Основні тренди ринку праці у 2025 році. URL: <https://www.dcz.gov.ua/stat/stattrend> (дата звернення 10.09.2025).

16. Аналітична записка. Аналітичне дослідження щодо дублювання функцій у сфері освіти органами державної влади, місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування. Київ: Державна наукова установа «Інститут освітньої аналітики», 2025. 20 с. URL: https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2025/05/az_dublyuvannya-funkczij.pdf (дата звернення 10.09.2025).

17. Економічна статистика. Економічна діяльність. Діяльність підприємств. URL: <https://ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 26.08.2025).

18. Рентабельність операційної та всієї діяльності великих та середніх підприємств за видами економічної діяльності. URL: <https://ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 10.09.2025).

19. World University Rankings 2024. URL: <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2024/world-ranking> (дата звернення 11.09.2025).

Maksym TSAPRYKA

Engineer of the Chief Engineer Department,
LLC «SEE»,
Zaporizhzhia, Ukraine

 <https://orcid.org/0009-0006-9055-0939>

e-mail: boogimr21@gmail.com

ECONOMIC CHARACTERISTICS OF THE FUNCTIONING OF THE HIGHER EDUCATION SYSTEM OF UKRAINE

Abstract. *In the face of internal and external challenges to the national economy, the effective functioning of the higher education system is a guarantee of achieving the goals of its sustainable development and overcoming the consequences of socio-political and economic crises. The quality of the knowledge and skills acquired by future specialists has a direct impact on the productivity of their labor, GDP, the standard of living of the country's population and its competitiveness in the global market. The purpose of the article is to provide a general and economic characteristic of the functioning of the higher education system of Ukraine during 2020-2024 in order to determine its advantages and disadvantages. The research methods were: analysis of statistical data on financing the training of higher education applicants under state order, the most popular fields of knowledge, wages in various sectors of the economy, the number of vacancies and the number of job seekers, economic indicators of the*

functioning of the higher education sector, as well as a method of generalizing the results of the analysis.

Results. The article provides an economic characteristic of the functioning of the higher education system of Ukraine, which indicates the following: the lion's share of universities is based on state ownership and has insufficient financial support; there is a mismatch in the parameters of demand for educational services and supply parameters in the labor market; the use of higher education institutions' assets to generate profit is unsatisfactory; the level of competitiveness of Ukrainian universities in the global market of educational services is unsatisfactory. The positive features of the functioning of the higher education system of Ukraine include: a satisfactory level of education quality, which is reflected in the growth of labor productivity of employees, and sufficient efficiency of the processes of selling products (services).

Keywords: *higher education system, higher education institution, sources of funding, quality of education, labor productivity, profitability of sales, profitability of assets, competitiveness.*